Europski parlament
2024-2029

Odbor za kulturu i obrazovanje
Predsjednica

14.7.2026

gđa Li Andersson
Predsjednica
Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja
BRUXELLES

Predmet: Mišljenje odbora CULT o jačanju vještina u Uniji – mogućnosti za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u vrijeme tranzicije (2026/2070(INI))

Poštovana gđo predsjednice,

u okviru navedenog predmeta, Odbor za kulturu i obrazovanje (CULT) bio je zadužen za podnošenje mišljenja Vašem odboru te je mišljenje odlučio podnijeti u obliku pisma.

Odbor za kulturu i obrazovanje predmetno je pitanje razmotrio na svojoj sjednici održanoj 14. srpnja 2026. Na toj je sjednici odlučio Odboru za zapošljavanje i socijalna pitanja, kao nadležnom odboru, podnijeti mišljenje u nastavku.

S poštovanjem,

Nela Riehl

PRIJEDLOZI

– uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegove članke 165. i 166.,

A. budući da je strukovno obrazovanje i osposobljavanje ključni stup europskog prostora obrazovanja, unije vještina i europskog ekosustava cjeloživotnog učenja te da doprinosi osobnom razvoju, kvalitetnom zapošljavanju, socijalnoj koheziji, konkurentnosti i otpornosti EU-a, uključujući stratešku autonomiju, u vrijeme zelene, digitalne, demografske i industrijske tranzicije; budući da strukovno obrazovanje i osposobljavanje ima ključnu ulogu u jačanju europske industrijske baze, očuvanju i poboljšanju specijaliziranog tehničkog znanja i iskustva te rješavanju problema nedostatka radne snage u sektorima koji su ključni za konkurentnost i otpornost Unije; budući da Kopenhaški proces pokrenut u studenom 2002. radi jačanja europske suradnje u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja pruža dosljedan okvir za europsku politiku strukovnog obrazovanja i osposobljavanja;

B. budući da bi strukovno obrazovanje i osposobljavanje trebalo smatrati zasebnim visokokvalitetnim načinom učenja i budući da bi države članice trebale, u skladu sa svojim nacionalnim sustavima obrazovanja i osposobljavanja, poticati i podupirati jednako uvažavanje strukovnog i akademskog obrazovanja pri oblikovanju politika, usmjeravanju učenika, mogućnostima mobilnosti, sustavima priznavanja, ulaganju u kvalitetu i javnoj komunikaciji o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju; budući da bi jednaka vrijednost trebala značiti stvaran pristup i mogućnosti za učenike svih dobnih skupina i podrijetla, a ne natjecanje između sektora obrazovanja i osposobljavanja u kojem jedni dobivaju onoliko koliko drugi gube;

C. budući da privlačnost i kvaliteta strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ne ovise samo o relevantnosti za tržište rada, već i o poučavanju i osposobljavanju, sustavima usmjeravanja, uključivom pristupu, propusnosti između različitih putova obrazovanja i osposobljavanja, priznavanju vještina i kvalifikacija te razvoju osnovnih, digitalnih, zelenih, građanskih, socijalnih i transverzalnih kompetencija;

D. budući da su u većini država članica javna ulaganja po učeniku i izravna financijska pomoć sustavno niža za više sekundarno obrazovanje te obrazovanje nakon sekundarnog koje nije tercijarno, odnosno razine na kojima se strukovno obrazovanje i osposobljavanje pretežito odvija, nego za tercijarno obrazovanje[1];

E. budući da je mobilnost učenika i naučnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i dalje jedno od najočitijih područja u kojima tu ambiciju tek treba prenijeti u praksu; budući da se prevelik broj učenika i naučnika u strukovnom

[1] https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2026/783536/CASP_STU(2026)783536_EN.pdf

obrazovanju i osposobljavanju i dalje suočava s pravnom nesigurnošću, administrativnim preprekama, ograničenim kapacitetom pružatelja usluga, nejasnim odgovornostima i neriješenim pitanjima povezanima s osiguranjem, naknadama, socijalnim osiguranjem i priznavanjem; budući da učenici često nisu svjesni svojih prava i postupaka dostupnih za prijavljivanje zlouporaba; budući da bi dodatne prepreke, kao što su sve veći troškovi života i stanovanja, mogle dovesti do rizika od isključivanja učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju iz mogućnosti za mobilnost u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju;

F. budući da trajna neusklađenost vještina i dalje koči produktivnost, gospodarski rast i inovacije diljem Unije, što naglašava potrebu za bližom suradnjom između pružatelja osposobljavanja, poslodavaca, MSP-ova i lokalnih proizvodnih ekosustava; budući da su se sustavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja temeljeni na naukovanju i dvojni sustavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, u kojima se kombinira učenje u školi s opsežnim, kvalitetnim radnim osposobljavanjem u poduzećima, pokazali učinkovitima u podupiranju prijelaza iz obrazovanja u zapošljavanje;

G. budući da bi jačanje zajedničkih europskih načela i odredbi za mobilne učenike i naučnike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju moglo pomoći u pružanju veće pravne sigurnosti učenicima, pružateljima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, poslodavcima i nadležnim tijelima, uz potpuno poštovanje nadležnosti država članica i nacionalnih sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja;

H. budući da mobilnost u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju zahtijeva snažniji kapacitet za potporu unutar ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, uključujući posebno osoblje, usmjeravanje, partnerstva poslodavaca, pojednostavnjene postupke i digitalne alate;

I. budući da su centri strukovne izvrsnosti, koji su kao takvi uvedeni u postojeći program Erasmus+, transformativni projekti suradnje i partnerstva kojima se povezuju pružatelji strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, javna tijela, akademska zajednica i privatni sektor, s ulogom u ekosustavima vještina, svijetu rada, inovacijama te zelenoj i digitalnoj tranziciji, uz potporu inovativnih pedagoških metoda, profesionalnog razvoja učitelja i nastavnika, mobilnosti učenika i osoblja te strategija internacionalizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja;

J. budući da je strukovnom obrazovanju i osposobljavanju potrebna odgovarajuća, vidljiva i postupno ojačana potpora u okviru sljedećeg VFO-a, posebno u okviru programa Erasmus+, uz istodobno očuvanje fleksibilnosti i uravnotežene strukture cjeloživotnog učenja programa, ali i u okviru drugih komplementarnih fondova EU-a; budući da izvrsnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ovisi i o nastavnicima, voditeljima osposobljavanja, mentorima na radnom mjestu, propusnosti između različitih putova obrazovanja i osposobljavanja te uključivom pristupu;

K. budući da u svih 27 država članica postoji manjak nastavnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju; budući da prema istraživanju Cedefopa iz 2025. samo 18 % nastavnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju smatra da je njihovo zanimanje cijenjeno, a za trećinu nastavnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju njihova profesija nije bila prvi izbor te da nastavnici u strukovnom

obrazovanju i osposobljavanju u prosjeku primaju 11 % manju plaću od drugih visokoobrazovanih stručnjaka[2];

1. pozdravlja obnovljenu političku pozornost koja se pridaje strukovnom obrazovanju i osposobljavanju u kontekstu unije vještina, Deklaracije iz Herninga u okviru Kopenhaškog procesa i predstojeće europske strategije za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te podsjeća na njegovu ulogu stupa europskog prostora obrazovanja, unije vještina i europskog ekosustava cjeloživotnog učenja za poticanje konkurentnosti i otpornosti;

2. poziva Komisiju i države članice da jednako poštovanje između strukovnog i akademskog puta pretvore u konkretne mjere u oblikovanju politika, usmjeravanju učenika, mogućnostima mobilnosti, sustavima priznavanja, ulaganju u kvalitetnu i javnu komunikaciju o izvrsnosti i uključivosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, posebno kako bi se povećala njegova privlačnost;

3. naglašava da bi jednaka vrijednost trebala značiti stvarne mogućnosti za učenike, a ne natjecanje između sektora obrazovanja i osposobljavanja u kojem jedni dobivaju onoliko koliko drugi gube;

4. naglašava da bi buduća strategija za strukovno obrazovanje i osposobljavanje trebala i dalje biti usmjerena na učenika te bi trebala podupirati i konkurentnost Europe i osobni razvoj, socijalnu uključenost i demokratsko sudjelovanje učenika, potičući visokokvalitetno, uključivo, inovativno i privlačno europsko strukovno obrazovanje i osposobljavanje s međunarodnom perspektivom; u tom pogledu naglašava važnost jasnih načina napredovanja u okviru strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uključujući visoko strukovno obrazovanje i osposobljavanje te kvalifikacije na 5. i višoj razini Europskog kvalifikacijskog okvira;

5. upozorava da mnogim tradicionalnim obrtima i vještinama očuvanja kulturne baštine prijeti nestanak zbog demografskih promjena i nedostatka strukturiranih načina prijenosa; ističe važnost međugeneracijskog prijenosa vještina u rješavanju demografskih promjena i nedostatka radne snage; potiče inicijative kojima se iskusnim radnicima pruža potpora u prenošenju znanja i stručnosti putem mentorstva, osposobljavanja na radnom mjestu i programa naukovanja; poziva Komisiju i države članice da se koriste strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem kao sredstvom za očuvanje i prijenos tih vještina; poziva na povezivanje strategija strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s lokalnim kulturnim ekosustavima i baštinom kao alatom za teritorijalnu koheziju i borbu protiv demografskog pada; poziva na to da se

[2] https://www.cedefop.europa.eu/en/press-releases/cedefop-launches-first-european-vocational-teacher-survey-tackle-critical-vet-teacher-shortages

kulturni i kreativni sektori u potpunosti uzmu u obzir u predstojećoj strategiji za strukovno obrazovanje i osposobljavanje;

6. poziva Komisiju i države članice da kao prioritet riješe pravnu i administrativnu nesigurnost koja utječe na mobilne učenike i naučnike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, među ostalim u pogledu statusa učenika, ugovornih aranžmana, naknade, socijalne sigurnosti, osiguranja i priznavanja razdoblja učenja u inozemstvu;

7. poziva Komisiju da ojača zajednička europska načela i odredbe za mobilne učenike i naučnike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, uz potpuno poštovanje nadležnosti država članica i nacionalnih sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, kako bi se pružila veća pravna sigurnost učenicima, pružateljima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, poslodavcima i nadležnim tijelima, među ostalim razvojem zajedničkog europskog okvira za automatsko uzajamno priznavanje studijskih kvalifikacija i razdoblja učenja u inozemstvu u školi, strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te visokom obrazovanju; poziva države članice da zajamče prenosivost domaćih bespovratnih sredstava i zajmova za učenike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju koji sudjeluju u priznatoj mobilnosti kako bi potpora pratila učenika u inozemstvu; naglašava važnost redovitog preispitivanja i indeksiranja bespovratnih sredstava i financijske potpore za učenike, naučnike, nastavnike i osoblje u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju koji sudjeluju u aktivnostima mobilnosti;

8. poziva na to, nadovezujući se na uspješne eksperimente kao što je projekt MONA u Francuskoj, da se programom Erasmus+ financiraju sustavi potpore mobilnosti unutar ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, kao što su koordinatori mobilnosti u samim ustanovama kako bi se uključili koordinatori mobilnosti, kako bi se učenike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju usmjerilo u njihovim projektima mobilnosti, kako bi se nastavnike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju savjetovalo u pokretanju europskih projekata i kako bi se olakšali kontakti između ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, privatnog sektora i učenika;

9. potiče razvoj infrastrukture za digitalnu mobilnost prilagođene strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, nadahnute iskustvom programa Erasmus bez papira u visokom obrazovanju, kako bi se pojednostavnili administrativni postupci, sporazumi o učenju, postupci priznavanja i suradnja između pružatelja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, poslodavaca i nadležnih tijela;

10. ističe transformativnu ulogu centara strukovne izvrsnosti kao projekata suradnje i partnerstava koji okupljaju pružatelje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, javna tijela, akademsku zajednicu i privatni sektor s ciljem jačanja veza među tim dionicima, izrade inovativnih kurikuluma i pedagoških formata koji odgovaraju potrebama Europe za vještinama, poticanja mobilnosti učenika, nastavnika, voditelja osposobljavanja i osoblja u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te pronalaženja rješenja za administrativne, financijske, pravne i praktične prepreke koje ometaju mobilnost unutar strukovnog obrazovanja i osposobljavanja;

11. poziva na to da se u sljedećem programu Erasmus+ očuva proračun namijenjen

centrima strukovne izvrsnosti te da uspješni centri strukovne izvrsnosti dobiju stabilnost i vidljivost potrebne za nastavak inovacija i preobrazbu sektora strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini;

12. ističe ulogu regionalnih, velegradskih i lokalnih vlasti u izgradnji uključivih i pravednih ekosustava naukovanja i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja povezanih s poslodavcima te u izravnom upravljanju javnim centrima za osposobljavanje;

13. podsjeća da strukovno obrazovanje i osposobljavanje moraju biti primjereno i vidljivo podržani u okviru programa Erasmus+ i da se ta potpora mora postupno povećavati i temeljiti na potrebama učenika, kvaliteti, uključenosti, apsorpcijskom kapacitetu i cilju „Europa u pokretu” za mobilnost u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, uz istodobno očuvanje fleksibilnosti i uravnotežene strukture programa usmjerene na cjeloživotno učenje;

14. poziva na to da sve buduće stipendije Erasmus+, mjere za talente ili izvrsnost u strateškim obrazovnim područjima budu otvorene, prema potrebi, polaznicima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te višim programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uz istodobno dopunjavanje, a ne smanjenje, osnovnih financijskih sredstava programa Erasmus+ za obrazovnu mobilnost, uključenost i suradnju;

15. poziva na to da se predstojeći program EU-a za nastavnike i voditelje osposobljavanja izričito pozabavi uzrocima nedostatka nastavnika i voditelja osposobljavanja u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te drugog povezanog osoblja te njihovim potrebama, među ostalim pitanjima privlačnosti karijere, početnim i kontinuiranim profesionalnim razvojem, fleksibilnim profesionalnim putovima, pedagoškim inovacijama, digitalnim kompetencijama, kompetencijama u području umjetne inteligencije i zelenim kompetencijama, vještinama uključivanja i potporom mentorima na radnom mjestu;

16. naglašava važnost propusnosti između strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te drugih oblika obrazovanja i osposobljavanja, kao što su visoko obrazovanje, obrazovanje odraslih i zapošljavanje, kako bi učenici mogli napredovati u okviru različitih oblika obrazovanja bez slijepih ulica; u tom pogledu poziva na snažnije priznavanje kvalifikacija i ishoda strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, bolje usmjeravanje tijekom života, kvalitetne mikrokvalifikacije, vrednovanje neformalnog i informalnog učenja te uspostavu putova od početnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja do visokog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, visokog obrazovanja i trajnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja;

17. poziva na to da se u kurikulumima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja učenicima pruže ne samo vještine specifične za određeno zanimanje, već i osnovne, digitalne i zelene vještine, vještine u području umjetne inteligencije, građanske i medijske pismenosti te poduzetničke, socijalne i transverzalne kompetencije potrebne za kvalitetna radna mjesta, cjeloživotno učenje, aktivno građanstvo i demokratsku otpornost; podsjeća da se izvrsnost i uključivost u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju moraju nastojati ostvariti zajedno te da bi visokokvalitetne

mogućnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, mobilnosti i inovacija trebale biti dostupne učenicima s manje mogućnosti, učenicima s invaliditetom i poteškoćama u učenju, odraslim učenicima, učenicima u najudaljenijim regijama, ruralnim i udaljenim područjima te područjima u nepovoljnom položaju te ženama i djevojčicama u programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja povezanima sa STEM-om, među ostalim putem mobilnih ponuda osposobljavanja, kombiniranog učenja, usmjeravanja na daljinu i suradnje između škola, centara za osposobljavanje i lokalnih zajednica;

18. poziva države članice da se uhvate u koštac s rodnim stereotipima i strukturnim preprekama koji utječu na odabir obrazovanja i karijere kako bi promicale rodnu ravnopravnost i uravnoteženije sudjelovanje žena i muškaraca u svim strukovnim smjerovima, sektorima i zanimanjima;

19. poziva na daljnje promicanje djelotvorne i učinkovite javne potrošnje na strukovno obrazovanje i osposobljavanje, kao i na komplementarnost i sinergije financiranja u okviru sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira, posebno u okviru programa Erasmus+, AgoraEU, Europskog socijalnog fonda i drugih kohezijskih fondova, uz Europski fond za konkurentnost; poziva na poboljšanje podataka i praćenja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, kao i na ulaganje novih napora u učinkovitu provedbu referentnih vrijednosti na razini EU-a u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju u svim državama članicama;

20. poziva na to da se buduća europska strategija za strukovno obrazovanje i osposobljavanje osloni na Kopenhaški proces i njegovu najnoviju ključnu etapu Deklaraciju iz Herninga, izbjegavajući pritom stvaranje nepovezanih novih inicijativa, te da ojača usklađenost i praktičnu upotrebu postojećih europskih alata, uključujući Europski kvalifikacijski okvir, EQAVET, Europass, mikrokvalifikacije, digitalne vjerodajnice i vrednovanje neformalnog i informalnog učenja;

PRILOG: PRIJAVA PRIMLJENIH INFORMACIJA

U skladu s člankom 8. Priloga I. Poslovniku, izvjestiteljica za mišljenje izjavljuje da je u svoje mišljenje uključila informacije o pitanjima koja se odnose na temu dosjea koje je, za potrebe pripreme mišljenja, prije njegova usvajanja u odboru, primila od sljedećih predstavnika interesnih skupina obuhvaćenih područjem primjene Međuinstitucijskog sporazuma o obveznom registru transparentnosti[1] ili sljedećih predstavnika javnih tijela trećih zemalja, uključujući njihove diplomatske misije i veleposlanstva:

1. Predstavnici interesnih skupina obuhvaćeni područjem primjene Međuinstitucijskog sporazuma o obveznom registru transparentnosti
French Education Ministry
2. Predstavnici javnih tijela trećih zemalja, uključujući njihove diplomatske misije i veleposlanstva
Nitko

Navedeni popis sastavljen je pod isključivom odgovornošću izvjestiteljice za mišljenje.

Ako su fizičke osobe na popisu navedene imenom, funkcijom ili imenom i funkcijom, izvjestiteljica za mišljenje izjavljuje da je tim fizičkim osobama dostavila Obavijest Europskog parlamenta o zaštiti podataka br. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), u kojoj se navode uvjeti za obradu njihovih osobnih podataka i prava povezana s tom obradom.

[1] Međuinstitucijski sporazum od 20. svibnja 2021. Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o obveznom registru transparentnosti (SL L 207, 11.6.2021., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE
U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

21	+
ECR	Lara Magoni, Ivaylo Valchev
PPE	Niels Geuking, Sunčana Glavak, Eleonora Meleti, Giusi Princi, Hélder Sousa Silva, Viktor Weisz, Bogdan Andrzej Zdrojewski, Milan Zver
PfE	Catherine Griset
Renew	Hristo Petrov, Marjan Šarec
S&D	Isilda Gomes, Hannes Heide, Emma Rafowicz, Sabrina Repp, Sandro Ruotolo, Joanna Scheuring-Wielgus
Verts/ALE	Diana Riba i Giner, Nela Riehl

0	-

1	0
ESN	Zsuzsanna Borvendég

Korišteni znakovi:
+ : za
- : protiv
0 : suzdržani